

NEWSLETTER

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Editorial

Václav Klaus: Kam nás vede Evropská unie

Martin Slaný: Vítězství VI. Putina

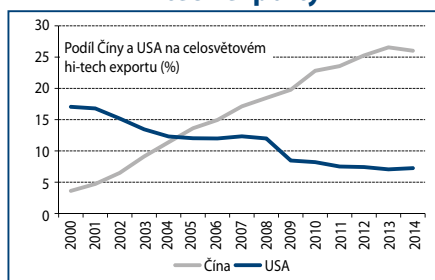
Otázka IVK: Jak obstojí střední Evropa po slovenské krizi? (Jan Keller, Ivo Strejček, Jaroslav Foldyna, Cyril Svoboda, Rudolf Jindrák, Zdeněk Soukup, Jan Sechter, Vlastimil Vondruška, Ladislav Větvíčka, Jan Kohout, Alexandr Vondra, Aleš Valenta, Petr Robejšek, Jan Koukal)

Václav Klaus: Jsme na prahu nové studené války

Jiří Weigl: Zápis z 13. Rozmluv na Hanspaulce

DUBNOVÝ GRAF IVK

Hi-tech exporty

Pramen: Světová banka, 2018

Institut Václava Klause o.p.s.

Šárecká 29
160 00 Praha 6
e-mail: office@institutvk.cz
www.institutvk.cz

IVK – Newsletter
Institutu Václava Klause
Registrace MK ČR E 11024
Periodicita: měsíčník
Datum vydání: 25. 4. 2018

Kam nás vede Evropská unie*

Václav Klaus

Očekáváte ode mne kritický projev k tématu Evropské unie. Snad Vás v tomto ohledu nezklamou, ale je třeba říci, že se v poslední době v Evropě něco významného mění. Pronést kritickou řeč k EU dnes už není hrdinským činem. Dnes je normální, ne-li dokonce povinné, Evropskou unii kritizovat. To už dělají skoro všichni s výjimkou bruselské administrativy a na ni napojených skupin de facto aktivistů v jednotlivých členských zemích EU.

*Můj odlišný pohled
oproti politicky korektní, tedy
povolené kritice EU je v tom,
že dlouhou dobu diskutované
defekty EU označuji za vrožené
vady (Geburtsdefekte).*

Dnes už je třeba k obhajování EU nemalé lidské statečnosti. Je proto zcela logické, že to dělá jen málokdo. Člověk musí být mimořádně zarputilý a necitlivý, aby tragické defekty Evropské unie neviděl. Já se zde ale nebudu pokoušet prezentovat apologetiku EU. Tak statečný zase nejsem.

Můj odlišný pohled oproti politicky korektní, tedy povolené kritice EU je v tom, že dlouhou dobu diskutované defekty EU označuji za vrožené vady (Geburtsdefekte), tedy nikoli za problémy, které je možné vyřešit snad dobře miněnými, ale ve starých kolejích jdoucími reformami EU. Ostrost mého pohledu, kterou radši avizují hned na počátku, je spojena s mými životními zkušenostmi. V Bavorsku musím připomenout, že jsem se narodil v Protektorat Böhmen und Mähren, že jsem většinu svého života prožil v komunistickém Československu a že jsem po celé své současné životní období fungoval v nejvyšších politických funkcích v České republice, tedy že

* Úryvek z projevu na konferenci v bavorském Freilassingu, 22. dubna 2018. Kráceno. Přeloženo z německého originálu.

jsem byl v intenzivním kontaktu s problematikou Evropské unie.

Mé životní zkušenosti se proto liší od zkušeností lidí, kteří žijí zde ve Freilassingu, v Bavorsku, či v Německu (s výjimkou bývalé NDR). V komunistické éře jsme – alespoň někteří z nás – ostře vnímali nejenom nesvobodu a ponižující osobní útlak, ale i arogantní konstruktivismus lidské společnosti, hrubou manipulaci lidí, intenzivní doktriny mladých generací a v neposlední řadě revoluční ambice vytvořit „nového komunistického člověka“. Vzpomínám si, jak jsem se už jako mladý student nemohl smířit s – myslím, že to cituji přesně – kódelem mladého budovatele socialismu. Díky prožitku, který trval čtyři dlouhá desetiletí, jsme my, kteří jsme jím prošli, zklamání tím, že něco podobného prožíváme v dnešní EU. Posluchači namítnou, že v daleko mírnější formě, ale ta mírnost se v průběhu času snižuje a tendence je zcela jednoznačná.

Šedesátá léta jsme neprožili v Paříži či Berlíně, měli jsme svůj vlastní rok 1968, ale ten mířil zcela opačným směrem. Chtěli jsme něco zcela odlišného, než chtěli studenti v Paříži a v Berlíně – chtěli jsme kapitalismus a tradiční občanská práva a občanské svobody, nechtěli jsme kapitalismus bourat. ▶

EDITORIAL

Maďarské volby, vyhoštění ruští diplomaté, kauza Skripal, vydání Nikulina, české jednání o vládě (nebo už vládní krize?), vše události posledních dní, které jsme nemohli ignorovat a tak či onak jsme jim v IVK věnovali svou pozornost. Naše názory a postřehy nejen k těmto tématům ale i k věcem obecnějším se Vám, vážení čtenáři, dostávají do rukou prostřednictvím dubnového vydání našeho Newsletteru.

Se vším jmenovaným úzce souvisí anketní otázka tohoto čísla. Ptali jsme se, kam kráčí střední Evropa, potažmo Visegrádská čtyřka po „slovenské krizi“. Nakolik bude mít spíše optimistické vyznění odpovědi našich respondentů oporu v realitě, ukáže až čas.

V překladu části svého německého projevu do bavorského Freilassingu se Václav Klaus hned v úvodu tohoto čísla zamýšlí mimo jiné nad tím, jak ▶

(Pokračování ze str. 1)

rozdílnost prožitku roku 1968 a z něj pramenícího vývoje v rozdělené Evropě – ve střední Evropě a na Západě – ovlivňovala tehdejší společenský vývoj a ovlivňuje jej dál i dnes.

K ruským volbám nechává ve svém krátkém hutném komentáři hovořit čísla o vývoji tamní ekonomiky za vlády Vladimíra Putina Martin Slaný. Mnohého asi tato data svou výmluvností zaskočí. Neméně zajímavé jsou však také výsledky prezidentských voleb na ruských ambasádách některých evropských měst. Vyhrál zde Putin a mnohdy i drtivěji než doma. Jen namátkou Praha 61 %, Berlín 74 %, Paříž 61 % a dokonce i centrum ruské politické emigrace Londýn téměř 52 % (v roce 2012 to bylo necelých 28). To nepřímo podporuje závěry Martina Slaného, totiž že Putinovo vítězství je i důsledkem jiných faktorů, že za ním stojí reálné úspěchy a nikoli pouze působení celostátní ruské televize Pěrvyj kanal, jak někteří s oblibou tvrdí.

V závěru Vám pak přinášíme zprávu z mimořádně inspirativního setkání s jedním z našich předních současných spisovatelů Davidem Zábranským v rámci 13. Rozmluv na Hanspaulce. Stojí za to zde také upozornit na rozsáhlé zápisky z pracovní cesty Václava Klause do středoamerické Guatemaly, které naleznete na našem webu v sekci ostatní texty.

Vážení čtenáři, věříme, že Vás dubnové číslo zaujme. Inspirativní četba.

Filip Šebesta

(Pokračování ze str. 1)

Nad tehdejší naivitou západoevropských studentů jsme sice kroutili hlavami, ale je třeba přiznat, že jsme tehdejší revoltou způsobené změny samotné podstaty západního světa bohužel nedoceňovali a nebrali dostatečně v úvahu. Mysleli jsme si, že na Západě přesto zůstane všechno při starém, že bude starý dobrý Západ na Západě existovat i nadále. Teprve v 90. letech, po našem tzv. návratu do Evropy, jsme zjistili, že tomu tak není.

Žijeme v politicky korektním, více a více monoideologickém světě, který je však prezentován jako svět neideologický.

Po pádu komunismu jsme chtěli provést (a provedli) fundamentální systémovou změnu, nikoli jen dílčí reformy. Chtěli jsme tržní ekonomiku (jak já vždy dodával „bez adjektiv“), nechtěli jsme německé soziale Marktwirtschaft. Tržní ekonomika ve smyslu Misesa, Hayeka, Erharda nebo Euckena však v dnešní Evropě neexistuje. Chtěli

O vývoji integrace Evropy od původního EHS a ES k EU, o migraci ale i o práci prezidenta republiky přednášel a diskutoval v dubnu Václav Klaus se studenty Gymnázia Litvínov, 4. dubna 2018.

jsme i klasickou parlamentní demokracií s ideologicky jasně definovanými politickými stranami, nikoli post-demokratické instituce Evropské unie. Dnešní realita v naší zemi, v Německu a v celé Evropě je pro mne proto velkým zklamáním.

To jsem v okamžiku pádu komunismu neočekával. Skutečná politická soutěž idejí a politických programů byla nahrazena politickou korektností, moralistickými výroky – teď musím použít německé slovo – nafoukaných Gutmenschen (české slovo dobroděj není tak výstižné), enormní mediální manipulací a naopak mlčením, resp. nereagováním v zásadních věcech. Žijeme v politicky korektním, více a více monoideologickém světě, který je však prezentován jako svět neideologický. Kulturní marxismus frankfurtské školy, této bašty progresivistické levicové ideologie, dnes v Evropě dominuje.

Mluví se i o demokratickém deficitu dnešní EU. Její protagonisté a ideologové to však jako negativum nevidí, z jejich pohledu je to naopak obrovská výhoda. Umožňuje jim

to uskutečňovat své nedemokratické plány bez ohledu na názory občanů evropských zemí. Evropský démos, lid v politickém slova smyslu, nejen nepotřebují, ale ani nechťejí. Ten by jim jejich plány znemožňoval. A protože politický lid existuje jen v národních státech, jsou „staré“ evropské státy hlavním předmětem ataku dnešních evropských progresivistů. Proto se ze všech sil snaží tyto státy maximálně oslabit.

Chtěli jsme něco zcela odlišného, než chtěli studenti v Paříži a v Berlíně – chtěli jsme kapitalismus a tradiční občanská práva a občanské svobody, nechťeli jsme kapitalismus bourat.

Má-li mít někdy v budoucnu Evropská unie jakýkoli smysl, musí provést nikoli malé změny, ale radikální obrat. V německé terminologii eine radikale Wende, v české sametovou revoluci.

Předplatné na rok 2018

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

Předplatné IVK zahrnuje pravidelný newsletter, sborníky a ostatní publikace, pozvánky na semináře.

Základní cena předplatného je 660 Kč.
Studentské předplatné 330 Kč.

predplatne@institutvk.cz

Ruská ekonomika a vítězství V. Putina

Martin Slaný
Institut Václava Klause
a VŠE

Napsat dnes cokoli neutrálního (tj. nikoli a priori negativního) o Rusku, natož o prezidentu Putinovi, znamená, že má člověk velkou šanci na to, aby byl hned označen za agenta Kremlu či jeho komentář za fake news. Nicméně stručně uvedu několik vybraných základních ukazatelů o ruské ekonomice (zdroj dat převážně Světová banka):

– Průměrné tempo růstu reálného HDP od nástupu Vladimíra Putina do prezidentského úřadu v roce 2000 je 4 procenta, což je zhruba stejný průměrný růst, jaký dosáhl středoevropský průměr Slovensko;

Napsat dnes cokoli neutrálního (tj. nikoli a priori negativního) o Rusku, natož o prezidentu Putinovi, znamená, že má člověk velkou šanci na to, aby byl hned označen za agenta Kremlu.

– Míra nezaměstnanosti je aktuálně 5 procent a dlouhodobě se udržuje v rozmezí 5 až 7 procent, tedy níže než je dlouhodobý průměr v EU a méně než v 90. letech, kdy

míra nezaměstnanosti v Rusku byla přes deset procent;

– Míra inflace se v posledních letech usadila na jednociferných hodnotách, vyjma roku 2015 s inflací 15 procent (k růstu došlo kvůli zdražení dovozu oslabením rublu a částečně působením sankcí), což je v příkrém protikladu zejména s počátkem 90. let, kdy hyperinflace de facto znehodnotila veškeré úspory Rusů z komunistické éry (např. v roce 1992 byla roční inflace 1526 %, o rok později 874 %!);

V posledních patnácti letech vzrostla životní úroveň Rusů tak jako nikdy předtím v minulosti.

– Hrubý domácí produkt na obyvatele v paritě kupní síly (základní ukazatel ekonomické vyspělosti země) se zvýšil od roku 2000 o tři čtvrtiny ze 14 tisíc na více než 24 tisíc dolarů (což odpovídá ekonomické úrovni ČR zhruba před 15 lety). To je více, než se zvýšila životní úroveň u nás (i zde však o vysokých téměř 50 procent) a podstatně více než průměr za celou Evropskou unii (růst o 20 procent), neboli Rusko ekonomicky dohání nejvyspělejší země;

– Počet lidí na hranici chudoby je v Rusku stále relativně vysoký, nicméně od roku 2000 výrazně poklesl z 25 na 14 procent;

– Emise oxidu uhličitého na HDP (v paritě kupní síly) klesly o 60 procent (z 0,76 na 0,46 kg);

– Délka života měřená nadějí dožití při narození, jeden ze základních demografických ukazatelů, je stále výrazně nižší než v Evropě či u nás, přesto i ta se od počátku milénia výrazně zvýšila z 65 na 71 let;

– V Rusku během Putinovy éry vzrostla i ekonomická svoboda. Při vši kritičnosti a omezené vypovídací schopnosti měkkých ukazatelů to dokládá třeba Index ekonomické svobody, který sestavuje kanadský (!) Fraser Institute. V loňském žebříčku bylo Rusko na úrovni Jižní Afriky či Indie. Pozitivní vývoj v Rusku kontrastuje s vyspělým Západem, kde v posledních letech Index ekonomické svobody stagnuje, či se dokonce mírně zhoršuje.

Ruská ekonomika se potýká s mnoha strukturálními problémy. Tím hlavním je stále velmi vysoká závislost ruského exportu i veřejných rozpočtů (a potažmo celé ekonomiky) na ropě a zemním plynu. Výrazný pokles cen ropy v letech 2014–15 stáhl ruskou ekonomiku do recese, ze které se dostala v loňském roce (a odhady na nadcházející roky počítají s růstem kolem 2–3 procent). Nicméně dlouhodobě se ruské ekonomice v historickém i geografickém kontextu velmi daří. V posledních patnácti letech vzrostla životní úroveň Rusů tak jako nikdy předtím v minulosti. I tento ve skrze pozitivní ekonomický vývoj – mimo jiného – přispěl k tomu, proč má prezident Putin v zemi takovou popularitu a proč jasně vyhrál prezidentské volby.

Stanovisko IVK 21. dubna 2018

STÁŽ U VÁCLAVA KLAUSE

institut
VÁCLAVA
KLAUSE

**STÁŽ PRO STUDENTY A DOKTORANDY VŠ
PŘIHLÁŠKY DO 15. KVĚTNA 2018
PODROBNÉ INFORMACE NA WWW.INSTITUTVK.CZ/STAZE**

OTÁZKA IVK

Jak obstojí střední Evropa respektive V4 po slovenské krizi?

Je střední Evropa autentickou entitou, nebo je defnována jen tlakem zvnějšku?

Jan Keller
poslanec Evropského
parlamentu za ČSSD

Obávám se, že země V4 nejsou v současné době schopny společné akce na obranu svých zájmů. Velkým testem bude přijetí nařízení Dublin IV, které je avizováno na červen tohoto roku. Domnívám se, že ani pod tímto tlakem zmíněné čtyři země nezvolí společný postup.

Za nejslabší článek uskupení V4 považuji Českou republiku. Během příštích dvou měsíců možná Andrej Babiš sestaví vládu s ČSSD. V tom případě bude svolný k požadavkům přicházejícím z Bruselu či přesněji z Berlína právě tak, jako byl svolný vzhledem k požadavkům, jež přišly z Londýna v kauze Skripal. ČSSD mu přitom bude sekundovat. Anebo vládu nesestaví. Pak nás čeká vládní krize a nejspíše předčasné volby. V mezidobí nebudeme mít nikoho, kdo by mohl spoluprací v rámci V4 za naši zemi koordinovat.

Na Slovensku ani po vládní krizi není situace tak špatná. Ve vládě zůstávají strany, které si povinné kvóty rozhodně nepřejí. Opoziční strany si je vesměs nepřejí také. U nás funguje opoziční TOP 09 naopak jako pátá kolona a opoziční ODS je nečitelná zhruba tak jako Piráti.

Přitom jde o to, odolávat co nejdéle, protože čas pracuje pro nás. Vývoj v Rakousku a nově i v Itálii nasvědčuje tomu, že tlak na povinné kvóty by mohl slábnout. Pozice Macrona může být v průběhu příštích měsíců výrazně oslabena. Německo nebude schopno samo ve své vítačí politice pokračovat.

Tím smutnější je, že naše politické strany jsou sice schopny předvádět nechutné handlování o pozice ve vládě a o funkce v parlamentu, nejsou však schopny kooperovat ani v otázce těch nezákladnějších zájmů naší země. Pokud někdo zradí V4, bude to Česko.

Ivo Strejček
člen správní rady IVK

Nemyslím si, že existuje něco jako autentická středoevropská entita. Střední Evropa nacházela společnou řeč pouze tehdy,

byl-li tento prostor a jeho zájmy ohrožovány zvenčí. Visegrádská čtyřka v době svého vzniku takovou odpovědí nebyla. Byla aktivistickým projektem „něco“ jako středoevropskou entitu uměle vytvořit. Nemohlo se jí to tehdy podařit, protože svůj vznik nemohla podepřít silným a zásadním argumentem, který by zájmy jejích členů vyjadřoval a sjednotil. Fakticky jedinou, zvnějšku vnucenou, motivací k založení V4 se tak tehdy stalo zástupné a naprosto bezvýznamné téma „naučit se integrační spolupráci“ před vstupem do Evropské unie.

Až stále bezohlednější zacházení evropských velmocí se zeměmi střední Evropy, jehož jedním z produktů byla i migrační invaze proudící do našeho prostoru přes jihovýchodní Balkán, byly těmi rozhodujícími vnějšími tlaky, které podnítily středoevropskou vůli k obraně společných zájmů. Skrze tyto existenční hrozby byla nalezena autentická zájmová homogenita V4 (podložená neoblomnými postoji zejména maďarské a polské politiky).

Střední Evropa je v současnosti, podobně jako v historii, pod silným tlakem německých zájmů. Sebevědomá pozice zemí tohoto regionu komplikuje Německu dosažení vlastních cílů. Zde hledíme i příčiny dějů, ke kterým před nedávnem došlo na Slovensku. Bezohlednost, s jakou probíhala bratislavská krize, naznačila, že se nic nebude hrát v rukavičkách. K prosazení bruselsko-berlinských názorů a zájmů bude sloužit jakákoliv záminka k vnitřnímu rozvratu a oslabení zemí V4.

A právě v tomto kontextu je neochota či neschopnost nalézt co nejstabilnější vládní uspořádání v ČR výrazem českého nepochopení vážnosti situace kolem nás. Neochota naší politiky nalézt shodu na způsobu, jak čelit hlavní hrozbě dneška přicházející z Bruselu (Berlína), zvyšuje míru naší zranitelnosti. To může v důsledku těžce poškodit i celý středoevropský region.

Jaroslav Foldyna
poslanec ČSSD

„Státy nemají přátele, ale pouze zájmy.“ Opravdu to platí? Platilo by, kdyby šlo o neživé, bezduché útvary. Tak tomu ale není. Státy jsou naopak organismem velmi živým, už jenom proto, že jsou tvořeny lidmi. Evropské státy jsou státy národními a do jejich vzájemných vztahů se tedy

nutně musí promítat vztahy mezi národy, které je tvoří.

Národy zemí V4 jsou si blízké. Po staletí žijeme ve stejném prostoru, máme stejnou víru, i podobnou historickou zkušenost. Ano; často jsme spolu válčili, ale ještě častěji jsme bojovali bok po boku, jako spojenci. Čelili jsme stejným hrozbám, slavili stejná vítězství a truchlili ze stejných porážek. Velkou částí našich dějin jsme dokonce prošli společně, sjednoceni pod jednou korunou, ale i tehdy jsme zůstávali svébytnými entitami. Po tisíciletí byly naše osudy provázané a jsme tak spřízněni jistě i geneticky. Vnější tlak jistě posiluje vědomí společných zájmů, ale není tím jediným, co nás spojuje.

V minulém století jsme učinili zkušenost se dvěma totalitami. Máme v živé paměti zradu, okupaci, vnucování cizí vůle i poručnictví mocných a asi také proto jsme na zradu, okupaci a vnucování cizí vůle tak citliví. Stále jasněji se ukazuje, že nebezpečí, která jsme už zvykli pokládat za minulá, jsou stále aktuální. Velcí neztratili nic ze své chuti porobit si menší, fanatismus a totalita neztratily nic za své nenávisti ke svobodě. Slysíme, že máme být rozumní, či solidární, ale ve skutečnosti nám říkají, že máme být poslušní. Chceme být poslušní?

V dějinách jsme jednoznačně obstáli. Pořád tady jsme, máme svoji zem, řeč, víru, pořád zůstáváme národy. To vše pro nás uhájili naši předkové a totéž nyní musíme uhájit i my. Jde, jako už mnohokrát v naší historii, o samotnou naši existenci a já věřím, že uspějeme. Ostatně; nic jiného nám ani nezbyvá.

Cyril Svoboda
bývalý ministr zahraničí

Uskupení V4 je uskupení sobě souzených zemí. Jsme sousedy. Máme spolupracovat, hledat společná témata, zájmy a je prosazovat. Nicméně kromě sousedství nás málo spojuje. Polsko je a bude usilovat o pozici velké země v Evropské unii, v případě odchodu Velké Británie, zvláště. Bude nejsilnější mezi těmi, kdo nejsou v eurozóně, usiluje o reformu EU. Je a bude silně pro západní. Maďarsko usiluje o alespoň ideovou revitalizaci historického Maďarska, které přišlo Trianonskou smlouvou o „třetinu svého území“. Slovinci směřují do tvrdého jádra Unie. S nimi jsme si nejbližší, pochopitelně.

Střední Evropa byla a bude mezi dvěma vlivy Německa, které všechno zvládne a Ruska, které všechno vydrží.

Nám doporučuji jít do jádra Unie a svádět s dalšími zápas o její podobu. A tak na samostatnou roli Střední Evropy moc nesázím.

Rudolf Jindrák
ředitel zahraničního
odboru Kanceláře
prezidenta republiky

Co je vlastně střední Evropa? Na to se snaží a snažili intelektuálové najít odpověď po celé dějiny moderních etnických států ve střední Evropě, tj. minimálně posledních sto let. Říkám záměrně „intelektuálové“, protože jde, podle mého názoru, o záležitost ryze akademickou, která neodráží skutečnou geopolitickou realitu. Ta je mnohdy jiná a vychází zejména z národních zájmů jednotlivých států v jednotlivých etapách dějin. Mnohdy je tato definice ovlivněna dějinnými událostmi, jako jsou války a různá společensko-ideologická uskupení, která svým způsobem tento prostor nejenom ovlivňují, ale mnohdy i deformují.

K první otázce: předně se nedomnívám se, že „slovenská krize“ znamenala natolik zásadní zlom, aby jakýmkoliv způsobem ovlivnila středoevropskou, resp. visegrádskou spolupráci. Stejně bychom mohli uvažovat, nakolik střední Evropa obstojí po „polské krizi“, „české ústavní krizi“ či po nedávných maďarských volbách... Je potřebné vidět, že středoevropská spolupráce se v poslední době dost zásadně proměnila. Zasáhla ji i obecná situace uvnitř EU, která není schopna v současné době nalézt východisko z mnoha krizí, které ji v poslední dekádě potkaly. Troufnu si tvrdit, že žádná z těch uvedených „krizí“ v zemích střední Evropy neovlivní středoevropskou spolupráci tak silně, jako ji ovlivňuje vývoj v Evropské unii.

Zdeněk Soukup
Platforma evropské
civilizace

Chtěl bych věřit, že V4 i slovenskou krizi ustojí. Realita ale vybízí spíše k opatrnějšímu očekávání. Bohužel, jako slabší článek soudržnosti vnímám ČR a v poslední době také Slovensko. Nedokázali jsme se zásadně postavit proti cílené kampani „tvrdého jádra“ EU proti Viktoru Orbánovi za jeho zásadový postoj v otázkách migrace, tiše jsme se připojili ke kritikům polských snah za uhájení státní suverenity v případě justiční reformy. Na otázku zda je střední Evropa autentickou entitou,

anebo zda je definována tlakem zvnějšku, bych odpověděl – v nouzi hleděj přítele. Ukazuje se, jaký význam mělo pro středo-evropský prostor Rakousko – Uhersko. Ne náhodou se po nedávných volbách v jeho někdejších zemích – v Rakousku a v Itálii dostaly k moci síly, vyznačující se zdravým realizmem vůči současné politice EU. Opět – chci věřit, že Česká republika nebude v této slibně se tvořící „alianci rozumu“ slabým článkem. Odevzdání posledních zbytků státní suverenity do Bruselu za dotace, to je cena příliš vysoká.

Jan Sechter
poradce pro EU
a zahraniční politiku
předsedy PSP ČR

V posledním desetiletí dochází ve střední Evropě ke sblížení ve vzájemných vztazích a zároveň se ztrácí politická podpora snahám zatěžovat vztahy historií dvacátého století. Vzpomeňme, v kolika relacích panoval spíše neklid a neporozumění než dobrá vůle. Historizující trianonské postoje Maďarska vůči Slovensku nebo tlak Rakouska na Českou republiku v energetice a v tématu důsledků druhé světové války zatěžovaly vzájemné vztahy natolik, že hledání společných zájmů často ustupovalo do pozadí. Dnes je tomu naopak.

Vývoj dal zapravdu těm politikům, kteří rozvoj vztahů ve střední Evropě měli vždy jako svoji prioritu, konkrétní práci se na nové autentické podíleli a nepodřizovali spolupráci se sousedy tomu, kdo zrovna kde vládne nebo podle toho, zda je výhodnější se s některým politikem neskápat, protože by se někdo jiný v Evropě mohl mračit. Se zadostiučiněním je možné pozorovat, že i politické síly, které dříve o dobré vztahy se sousedy nestály, se dnes na rozvoji středoevropské spolupráce podílejí. V seskupení států střední Evropy se nejen ve Visegrádské skupině, ale i s Rakouskem umíme navzájem podpořit, dokážeme se respektovat a někdy dokonce být i solidární. Všechny státy střední Evropy mají výborné hospodářské výsledky, nízkou nezaměstnanost a stabilní a zdravé rozpočty, což je dobrým východiskem do budoucnosti, ve které nám určitě přijde vhod společný pohled na důsledky brexitu, na migraci a na budoucí směřování EU.

Ve všech středoevropských jazycích se ne náhodně kultivoval Nietzscheho citát „Co nás nezabije, to nás posílí“. Věřím proto, že státy střední Evropy v prosazování svých zájmů obstojí a rýsující se středoevropská entita jim v tom pomůže. Jsem rád, že jsem se jako diplomat v Polsku a v Rakousku mohl na tomto pozitivním vývoji podílet.

Vlastimil Vondruška
spisovatel

Geografické pojmy nelze podle mne ztožňovat s konkrétní historickou či politickou entitou. Vymezení střední Evropy v politickém smyslu bylo (a je i dnes) věcí momentálního rozložení politických zájmů, ale také aktuální ideologie. Pocit politické sounáležitosti tohoto regionu se v minulosti objevoval vždy jen pod tlakem nebezpečí z prostorů mimo „střední Evropu“. Ať již to byla expanze středověké říše římské, osmanských Turků, Napoleona či za socialismu strašák německého a amerického imperialismu. To vše vedlo k tomu, že panovníci v tomto prostoru museli kooperovat, navzdory osobním sympatiím a antipatiím. Pokud však podobné vnější nebezpečí nehrozilo, pocit sounáležitosti se okamžitě ztrácel a pokračovalo parciální prosazování zájmů jednotlivých panovníků vůči svým sousedům. Stačí snad připomenout po staletí trvající konflikty Přemyslovců s polskými Piastovci a uherskými Arpádovci, boje polských Piastovců a Jagellonců s Arpádovci, s dědici Zikmunda Lucemburského, s Hunyadiovcí a Habsburky, stejně jako konflikty 20. století (Tisův Slovenský štát, Hortyovské Maďarsko).

Střední Evropa je tedy prostor, na němž se vytvářejí politická spojení ad hoc. Na tomto principu vznikla i V4 jako obrana proti expanzivní politice Bruselu. A bude existovat do té doby, dokud nás Brusel politicky nepohltil nebo se naopak nepodaří zastavit omezování našich národních suverenity. V tomto kontextu vidím i slovenskou „krizi“ jako klasický pokus politicky oslabit zemi, která se staví proti evropskému hegemonu. Politické „majdany“ jsou staré jako lidstvo samo. Je to stejné, jako když Jagellonci na konci 15. století iniciovali povstání proti Matyáši Korvínovi nebo protestanti za třicetileté války povstání Sedmíhradska proti katolickým Habsburkům. Samozřejmě, někdy se to povede, někdy ne. Politika je totiž poker, hra o moc, v níž o lidi vlastně ani tak moc nejde, a sebemenší záminka je dobrá, aby se misky mocenských vah naklonily na tu či onu stranu.

Ladislav Větvíčka
blogger

Střední Evropa, dnes reprezentovaná Maďarskem, Slovenskem, Českem, Polskem a probouzejícím se Rakouskem byla vždy specifickou entitou. Je pravdou, že ke společnému postupu velice přispíval vnější tlak. Od 16. století bylo Maďarsko, Rakous-

ko i země Koruny české hrází proti vražednému tlaku osmanského - turecko - islámského říše na Evropu. Koncem sedmnáctého století se už boj zdál skoro prohraný a odpor marný, když nepřítel ovládal většinu maďarského území, stál před Vídní a podnikal vražedné výpravy do horních Uher a na Moravu. Boje byly krvavé a náš odpor nás stál desetitícemi obětí, padlých v boji, nebo odvečených mladých mužů v rámci tzv. „daně z krve“, násilím odvedených do osmanské armády. Mnohem větší oběti přinášely okupované národy Srbů, Rumunů, Chorvatů, Bulharů a dalších, nucených žít pod osmanskou nadvládou a nucených podřizovat se „právou“ šaria. Když vnější tlak ve druhé polovině 19. století ustoupil, národy střední Evropy přestaly pociťovat nutnost držet pospolu, toužily po emancipaci a neschopnost Vídně a Budapešti reagovat na tyto snahy vedla k Velké válce a rozpadu společného „Podunajské unie“.

Po sto letech od rozpadu společného státu je to opět vnější tlak, který nás přivádí k poznání, že ač jsme různých národností, naše kulturní kořeny nás sjednocují. Bývalý slovenský premiér s přehledem zvládl politickou krizi, částečně způsobenou vlastními chybami a velice silně podporovanou silami vnější i vnitřní multikulturní akce. Nenahávejme si, že to byl poslední útok na některý z potenciálně nejslabších článků tzv. V4. Přijdou nové útoky. Nepřítel je silný a má zdánlivě neomezené finanční, lidské i časové zdroje. Neobejde se to beze ztrát, ale výsledky voleb v Maďarsku a Itálii, spolu s probuzeným Rakouskem naznačují, že to s námi síly multikulturní akce nebudou mít jednoduché. Nezapomínejme také, že na naší straně stojí Srbové, kteří do kulturního okruhu V4 patří také, nemluvě o dalších státech tzv. Balkánu.

Nejsme sami a neohrnujme nos nad těmi, kteří možná vypadají ekonomicky „chudě“, ale kteří mají morální sílu a podobné zájmy jako státy tzv. V4.

Jan Kohout

bývalý ministr zahraničí

Slovenská vládní krize ještě neskončila. Robertu Ficovi hra s EU na chytrou horáky už neprošla, byl donucen odejít, ale zaskočil všechny rychlou vládní rošádou. Útoky na nového premiéra pokračují a náměstí se plní dále. Operace „Slovenský klín,“ jak jsem si pro sebe události na Slovensku pojmenoval, ještě není u konce. Konečného cíle, vlády bezvýhradně poslouchající Brusel, především v otázce migrace, ještě nebylo dosaženo. Nicméně destabilizace a oslabení pozice Slovenska je faktem. Česká situace je obdobná, byť z jiných důvodů. Vláda v demisi nemá potřebnou legitimitu a tudíž ani váhu při jednáních. Mnohá setkání či

vtříčná gesta na tom nic nezmění, ani nic nevykoupí.

Výsledek v Maďarsku, kde naprosto přesvědčivě v demokratických volbách, ať už OBSE o nich říká cokoli, zvítězil národně konzervativní přístup, reprezentovaný především osobou Viktora Orbána, to je nadějná zpráva pro celý středoevropský region. Výsledek v jistém smyslu podobný volbě českých voličů v prezidentské volbě. V4 má tak šanci obstát, pokud se podaří udržet společný postoj. Zatím taková naděje existuje.

Střední Evropa, v mém chápání primárně země Rakousko-uherské monarchie, je autentickým prostorem se společnou historií, kulturou i mentalitou. Byla v historii obranou hrází islámskému, francouzskému, německému i ruskému expanzionismu. Snahy o její rozbíjení jsou i z tohoto důvodu dlouhodobé. Dnes odmítá tupě následovat osudy západních národů, jež ztrácející pozvolna svoji identitu i vůli k přežití, a tak i svůj *raison d'être*. Nicméně vnější tlak, snaha vyvést migrační problém na „skládku Evropy“, povede snad k stmelování toho, co bylo po desítky let uměle a cíleně rozdělováno.

Alexandr Vondra

bývalý ministr zahraničí

Byl jsem jeden z těch, kteří stáli u zrodu Víšegrádské spolupráce v roce 1990. V našich úvahách hrály roli vnitřní i vnější faktory, ty vnější byly ale důležitější. Národy a státy střední Evropy po roce 1989 obnovily svou svobodu a nezávislost a uvědomovaly si, že nemají-li o ně v budoucnosti znovu přijít, je v jejich zájmu vzájemně spolupracovat. Národy a státní útvary v geopolitickém prostoru mezi Ruskem a Německem to neměly nikdy jednoduché a xkrát čelily snaze sousedních mocností si je rozparcelovat nebo aspoň je rozeštvát mezi sebou tak, aby tyto mocnosti mohly snáze prosazovat své zájmy. Další vývoj dal těmto úvahám plně za pravdu, nyní se s tímto tlakem ze strany Bruselu i Moskvy setkáváme každou chvíli.

Víšegrádská spolupráce nejméně třikrát ukázala v posledním čtvrtstoletí svůj smysl. Za prvé prosadila rozšíření NATO a tím i bezpečnostní garance a ukotvení americké přítomnosti ve střední Evropě jako důležitého bezpečnostního, ekonomického a jazykově vyváženého vlivu okolních mocností. Za druhé se vzájemnou spoluprací podařilo aspoň zmírnit některé návrhy energeticko-klimatického běsnění evropských environmentálních inženýrů. A za třetí dokázaly víšegrádské státy ve spolupráci obhájit svůj rezervovaný postoj k migrační politice EU. V mnoha ohledech představuje Víšegrad dnes hlas normální selského rozumu tváří v tvář lavině západního progresivismu.

Možná právě totalitní zkušenost s komunismem zvyšuje citlivost středoevropských národů vůči krokům, které svobodu zas omezují.

Víšegrád i u nás mnohokrát čelil kritice, často s argumentem, že nás zdržuje od marše na Západ. Zprvu jedni říkali, že se nemáme zdržovat ohledem na Poláky a Maďary, dnes zase úplně jiní argumentují, že Víšegrád je „toxický“ a my se od něj máme emancipovat. Zejména těm druhým přitom radí ti venku, kteří nás opět chtějí kádrovat a parcelovat. Pro mě je to evidentní důvod si Víšegrádu vážit. Spolupráce má smysl, i když jsou u vlád v Praze, Bratislavě, Varšavě i Budapešti formace, které mají jinak jen málo společného.

Aleš Valenta

Institut Václava Klause

Slovensko zažilo během krize masivní atak domácí liberální opozice, pracující ve vědomé či nevědomé shodě se západními elitami na oslabení víšegrádské čtyřky, která se již pevně etablovala jako do jisté míry autonomní politická entita v rámci EU. Pamatuji si z doby migrační krize r. 2015 na arogantní výrok jednoho z nejhorších proněmeckých patolízalů mezi českými novináři o tom, že v Německu ani nevědí, co to ta V4 vlastně je. Dnes už to tedy rozhodně každý vrcholný německý politik dobře ví, a to je samo o sobě dokladem smysluplnosti V4. Rekonstrukce slovenské vlády na tomto faktu doufám nic nezmění.

Autenticita V4 je nesmírně složitá a sporná záležitost, kterou se ihned otevírá spletenec všech historických a geopolitických peripetií střední Evropy. Navzdory všem rozdílům, které mezi víšegrádskými státy panují, je dnes zřejmé, že mentalita obyvatel postkomunistické střední Evropy se podstatně liší od mentality Západu. Střední Evropa není už jen geografický pojem, je to i pojem politický. Je to označení pro národy, které odmítly komunismus i ruský autoritářský způsob vlády a nyní odmítají stále zřetelněji – nejhlasitěji ovšem Poláci a Maďaři – i zdegenerovaný západní liberalismus, protože díky svým historickým zkušenostem pochopily, že se z obránce svobody zvrhl na jejího zavlitého nepřítele. Zločinná politika kvót na Araby a černochoy, která je i pro mnohé obyvatele Západu těžko stravitelná, je pro Středoevropany naprosto nepřijatelná.

Kvóty jsou nejmarkantnějším příkladem vnějšího tlaku, který působí na V4 jako stmelující faktor. Na tom není nic problematického; Portugalsko a Norsko, či Belgie a Turecko se po válce nespojily v NATO proto, že k sobě zahořely nečekanou láskou,

ale proto, že měli všichni něco společného: aby k nim nepřijely sovětské tanky.

Petr Robejšek
zakladatel Realistů

Autentickou entitou je V4 zatím pouze svou zeměpisnou polohou a historickou zkušeností. V operativní politice naopak postrádám dostatečné silné vědomí existenciální důležitosti společných zájmů a tudíž i koordinovaného společného postupu vlád těchto zemí v některých otázkách.

Směrem k nápravě tohoto nedostatku působí to, že většina obyvatel těchto čtyř zemí zaujímá trvale stejný postoj na obě základní evropské otázky dneška; odmítání migrace a snah o vznik „Spojených států evropských“.

Bohužel to nelze říci i o vládnoucích vrstvách v České republice a na Slovensku. Zčásti je tomu tak proto, že tzv. elity jsou zde výrazně zahleděny do sebe a nezřídka účelově papouškují názory západoevropských mocností.

Díky historicky šťastné konstelaci vyvažuje tento deficit současná vládnoucí garnitura v Polsku a v Maďarsku. Pro obě tyto země je také příznačná silná národní a náboženská tradice. Nezávazné řečnění o křesťanských kořenech celoevropské kultury má v těchto dvou zemích největší oprávnění. Alespoň

zlomek národního sebevědomí a snahy o co nejvyšší míru sebeurčení, kterou známe z Polska a z Maďarska bych ze srdce přál i našim občanům.

Podle mého názoru není tlak ze západoevropských států příčinou, ale spíše důsledkem toho, že V4 má některé vlastnosti autentické entity. Doufám, že V4 v současných výzvách obstojí. A jestli se to stane tak to bude díky Polsku, Maďarsku a okrajově Rakousku.

Jan Koukal
člen dozorčí rady IVK

Původní V4 bylo symbolickou deklarací společných cílů při transformaci čtyř zemí. I proto nelze hovořit o střední Evropě jako geopoliticky podobnému útvaru. Migrační krize a související konfrontace s nepovedenou politikou EU byla natolik silná, že V4 se teď jeví jako blok.

Na přelomu 19. a 20. století byla evropská rovnováha tvořena Rakousko-Uherskem, Ruskem, Německem, Francií, Velkou Británií a Osmanskou říší. Tři z těchto velmocí se po 1. světové válce rozpadly. O rovnováhu v Evropě se měla postarat Francie. Společenský národů a pro nás enormní snaha E. Beneše vytvořit dílčí uskupení států, měly pomoci mírové koexistenci. Systém selhal. Podívám-li se dnes z této perspektivy,

vnímám pořád slabost Francie, která není schopna být faktorem rovnováhy. Ukazuje se také, že projekt EU selhává a pod bruselským deštníkem je opět nezbytné uvažovat o rovnováze sil, a to jak mocensky, tak v legitimitě. Státy ve střední Evropě samostatně těžko obstojí v konfrontaci v klíčových otázkách se zájmy, které dnes zastává Brusel a Berlín.

Druhý velký problém mezi V4 a dnešní EU je spojen s politickou ideologií. Většina obyvatel států V4 je po zkušenostech skeptická k různým podobám neomarxistické liberální demokracie a multikulturalismu. Nejde o autenticitu střední Evropy, jde o pragmatické uskupení, které má chránit svobodu a suverenitu. Jakýkoliv útvar ve střední Evropě, viděno z druhé strany, ale právě proto, musí být nechtěnou komplikací. Výsledky voleb, opomenuti ty naše, přes veškeré ovlivňování až vměšování zvnějšku, nevytvářejí ve V4 vlády s ochotou se jednoduše podřídit.

Jiným, nevolebním, nástrojem ovlivnění je pouliční politika, která právě ve státech V4 sehrála významnou úlohu, ať už je nebo byla organizována odkudkoliv. Slovenský příběh není u konce, ale zřejmě politický puč s cílem přehodnotit výsledky voleb skončil. Faktem zůstává, že jeden ze států V4 byl konfrontován se slabostí svého demokratického systému. Přesto všechno, anebo právě proto, mi teď připadá důležité, uvažovat o legitimní, politicky výrazné platformě středoevropských států, nezávislé na dnešních strukturách EU. V4 může být základem.

Jsme na prahu nové studené války*

Václav Klaus

Českými zahraničními vztahy otřásl vydání hackera Nikulina. Američané nás za to chválí, Rusové kritizují, jak to vidíte vy?

Vidím to velmi ostře a jsem rád, že mám šanci to někde nahlas říct. To je přece navýsost politické téma a pokusy unikát k nějakým legislativním výkladům jsou naprostým omylem a zaváděním na scesti. V České republice bylo politicky rozhodnuto a podle mého názoru bylo rozhodnuto fatálně špatně. Zásadně s tím nemohu souhlasit.

Proč?

Nemohu přijmout, že jde o plnění aliančních povinností vůči našemu partnerovi. Je to něco úplně jiného. Jde o vmísění se

do vnitroamerického politického konfliktu na jednu stranu. A ne na stranu dnešního amerického prezidenta. Je to postavení se na stranu druhou. Nevím, jestli to naši autoři této politiky takto mysleli. Také je to útok na našeho prezidenta, který dává přímo či nepřímo najevo, že to nebylo jeho rozhodnutí a že on by to řešil jinak.

Ministr spravedlnosti Robert Pelikán však argumentuje jednoduše: Američané dodali pro vydání Nikulina validnější podklady.

Neumím hodnotit tyto žádosti, nikdy jsem je neviděl. Ale platí moje první věta. Je to navýsost politická otázka a všechny tyto argumenty už jsou jen dodávány ex post. To bylo politické rozhodnutí, které chtělo uspokojit jednu skupinu dnešního washingtonsko-amerického sporu.

Kvůli otravě agenta Skripala se Česko rozhodlo vyhostit tři ruské diplomaty.

Považuji to za trošku dětinské. Jestliže Slovensko, Slovinsko, Rakousko nebo Maďarsko nic takového neudělaly, přál bych si spíše být občanem těchto zemí. Uspokojili jsme se tím, že slovo tři není až tak veliké. Podle seznamu, který mám k dispozici,

jsme pátí na světě podle počtu milionů obyvatel na jednoho vyhoštěného diplomata. Jsme před USA, Kanadou, Švédskem, Holandskem, Polskem, Francií, Německem... My jsme vyhostili tři ruské diplomaty, Španělsko dva, Itálie dva a dvanáct členských zemí EU žádného.

Jde ale přece o reakci na otravu agenta bojovým jedem, vás ten příběh, který má parametry špiónážního dramatu, neoslovil?

Nejsem milovníkem agentů, a už vůbec ne dvojitých agentů, tedy lidí, kteří nezradili jeden svůj stát, ale dva státy. Co mě ale zaujalo, je, že se z toho opět udělalo politické drama, s čímž nemohu souhlasit. Nemohu přijmout suverénní výroky britské vlády, ministrem zahraničí počínaje a paní premiérkou konče, která nám a zbytku světa říká, věřte nám a neptejte se nás na to, jak to skutečně bylo. Nechtějí předložit žádné důkazy. Kdyby to udělala kterákoliv jiná země, se zlou by se potázala.

Podle vás za otrávením Skripala nestálo Rusko, jak říká britská premiérka?

Nechci se vůbec zaplétat do hypotéz, jak se to stalo nebo jak mohly mít britské jed-

* Výběr z rozhovoru s Ondřejem Leinerem publikovaném v deníku MF Dnes dne 5. dubna 2018. Plná verze rozhovoru dostupná na www.institutvk.cz

notky okamžitě na ulici připravené konkrétní protilátky, jak mohly okamžitě vědět, jaký jed to učinil, to přece není možné. Ale to bych se zaplétal do něčeho, co mi není vlastní, a nechci se v tom nijak podrobněji vyznat. Mě zajímá, kdo z toho má prospěch. A je naprosto jasné, že prospěch z toho má někdo, kdo chce dramatickým způsobem zvýšit napětí ve světě. Někdo, kdo chce vyvolat novou studenou válku. A paradoxně z toho může mít prospěch i Putin, během prezidentských voleb mu to ohromně pomohlo. Té akci prostě ne-

věřím. Tato zbraň, jestli je to skutečně ona, je jistou zbraní hromadného ničení a je naprosto jasné, že použitím tímto způsobem nejde o jednoho konkrétního člověka a jeho likvidaci. To je o poškození vztahů a obvinění té či oné země z použití takového naprosto šíleného nástroje. Toto nemohu akceptovat. Už jsem jednou protestoval americkému velvyslanci, když mi tvrdil, že v Bagdádu našli chemické zbraně. Všichni víme, že se tomu každý směje, a všichni víme, že jsem měl pravdu tehdy já. Takže mě toto opravdu nebaví.

Jsmo na prahu nové studené války?

Když už tento termín je jednou zaveden, jsem klidně pro ho dále udržovat. A je jasné, že to vytváří evidentní atmosféru nepřátelství, a je naprosto jasné, že ta atmosféra nepřátelství je vytvářena z důvodů domácích motivů. Jedna země potřebuje odvést pozornost od nákladů a zdražilého či nezdařilého vyjednání si podmínek brexitu, druhá země zase řeší svoje vnitroamerické spory. A zejména mi jde o to, proč se do toho tak intenzivně a jasně zapléáme my.

5. dubna 2018

ZÁPIS Z TRINÁCTÝCH ROZMLUV NA HANSPAULCE

Trinácté Rozmluvy na Hanspaulce měly znovu podobu setkání s jednou zajímavou osobností, tentokrát ze světa literatury. Pozvání přijal spisovatel a dramatik David Záborský, mladý autor děl, která se těší úspěchu čtenářů i ocenění literární kritiky. Je to spisovatel, který v poslední době vystoupil z řady a ve svém posledním románu, divadelní hře i v několika rozhovorech v médiích veřejně prezentoval názory, které velmi rozlobily náš politicky korektní ale netolerantní mainstream. Jeho kritický postoj k poměrům v kruzích samozvané intelektuální elity, k exaltovanému netolerantnímu pokrokářství, vnucování jediné přípustné pravdy, k odtržení této elity od reálných potřeb a zájmů většiny českých občanů, ale i k její faktické intelektuální průměrnosti či podprůměrnosti je stanoviskům IVK velmi blízký. Potvrdily to i střední Rozmluvy.

David Záborský na úvod popsal evoluci svých názorů, které právníka, pracujícího původně v neziskovém sektoru a hájícího práva Romů, přivedly k velmi kritickému pohledu na faleš a prázdnotu, jež dominují českému veřejnému prostoru. Tím, že ve své, velmi úspěšné, divadelní hře zpochybnil takové axiomy příslušnosti k naší „intelektuální elitě“, jako je nenávisť k současnému prezidentovi a jeho mluvčímu, přivolal na sebe nebyvalou a nečekanou vlnu nepochopení a odsudků.

Tímto krokem zvolil cestu osamělého jezdce, jenž se sice vysvobodil z dusivé konformity pražského pseudointelektuálního ghetta, ale stále čelí podezřívání z toho, že jde o pouhou rafinovanou performanci autora snažícího se upoutat pozornost, protože věčná platnost a pravdivost pokrokářských pravd je přece nepochybnitelná.

Následná diskuse konstatovala žalostný stav a ohlas české literatury ve společnosti ostře kontrastující se zásadní úlohou spisovatelů a literátů v minulosti a bezprecedentní zvětšující se příkop mezi postoji a názory intelektuálního mainstreamu a široké veřejnosti. Záborského počiny přesto ukazují, že spisovatelé dnes přes obecný pokles společ-

enského významu literatury mohou a mají mít co říci ke společenskému dění.

Někteří diskutující konstatovali důležitost existence umělců, které zajímá reálný svět, nepodřizujících se požadavkům na politicko-korektní pokrokovou převychovu čtenářů. Právě přesvědčení samozvané intelektuální elity o absolutním nároku na pravdu, jejich neschopnost připustit, že svět má více dimenzí a jejich zabetonovaná netolerantnost jsou na dnešní situaci nejděsivější. Je přitom pozoruhodné, jak domácí kořeny tohoto neblahého vývoje, jež nám zanechal V. Havel, jeho elitářství a odpor ke standardní politice, dnes rezonují s vývojem na Západě.

Trendem poslední doby je snižující se intelektuální úroveň našich elit, jejich lenost a vypočítavá zjištnost, prodejnost a podbízivost vůči zdrojům peněz a nakonec jejich faktická blízkost těm, kterými tak pohrdají.

Přesto všechno se účastníci diskuse shodli, že pojem intelektuál je ještě možné zbavit negativních asociací, za něž si dnešní intelektuálové mohou většinou sami. Jednou z cest k rehabilitaci slova intelektuál je příklon ke konzervativním hodnotám a snaha nenechat si toto označení navěky ukrást. Přiznejme si, že stav našeho světa je spíše dobrý a že radikální změny nevyžaduje. Není žádný důvod nechat se slepě vést radikálními progresivisty do neznáma.

Další debata se týkala specifík tzv. pražské kavárny a její permanentní frustrace a pohrdání vlastní zemí a jejími občany. Shoda byla na tom, že nejde o fenomén výlučně pražský, i když váha hlavního města je ve společenské atmosféře nadproporcionální. Trendem poslední doby je snižující se intelektuální úroveň našich elit, jejich lenost a vypočítavá zjištnost, prodejnost a podbízivost vůči zdrojům peněz a nakonec jejich faktická blízkost těm, kterými

tak pohrdají, a zároveň přesvědčení, že to jsou oni, kdo zprostředkovává dědictví „staré kultury“. Jak někdo trefně poznamenal: „Koupí elektrického auta mají pocit komunikace s Platonem.“ To je dnes vrchol intelektuálních výkonů. „Neochota svobodně myslet a vůbec přijmout to riziko myslet.“ Výsledkem je konformita, stádnost a hledání nepřitele. Přitom platí, že pro tzv. pražskou kavárnu neexistuje nepřítel vlevo.

Dnešní Západ není tím Západem, který jsme znávali a kam jsme směřovali. Je třeba si dobře ujasnit, co to vlastně dnes Západ je a zda tam vůbec patříme či chceme patřit. Genderové nesmysly a multikulturní kánony dnes likvidují elementární prostor pro svobodu umělecké tvorby. Stejnou devastaci přináší praxe udělování grantů a převaha neprůhledného financování z veřejných zdrojů, faktická etatizace západní společnosti.

Za této situace kritičnost v literatuře nikdy nedospěje k společenské sebekritice. Ta dnes není přijatelná. V umělecké obci dnes převažuje ideová konformita, což vypovídá o charakteru režimu, který ji vynucuje a monopolizuje si výklad takových pojmů jako je dobro, pravda, krása atd. Dnešní elity na Západě bohužel zklamaly ve všem, nejvíce ve sféře médií.

Tyto pesimistické soudy vedly k následujícím otázkám: Je-li chyba nikoliv v lidech, ale v dnešním systému, existuje vůbec řešení konfliktu „my a oni“ debatou? Jak je na tom literatura dnes? Existuje po ní ještě poptávka? Je literatura zachránitelná?

Zaujatá kritika obviňuje Davida Záborského, že ve svých postavách obhájuje myšlenkové stereotypy, přičemž úkolem dneška má prý být jejich totální likvidace. Účastníci Rozmluv se jednoznačně vyslovili pro obhajobu stereotypů jako základních stavebních kamenů lidského poznání a orientace, které drží svět pohromadě. Jsou to věci, které se osvědčily. Snaha odstranit je znamená společenský skok do neznáma.

Zapsal Jiří Weigl, 9. března 2018.